

Editorial

Vážení čtenáři,

je nepochybné, že výzkum dějin divadla v českých zemích nemůže být dostatečně vypovídající a úplný bez poznání divadla německojazyčného. Bádání o tomto fenoménu, který byl dlouhou dobu českou divadelní historiografií ignorován (např. *Dějiny českého divadla*), je již nějakou dobu dílčími, tu většími, tu menšími kroky proslapáváno a je také zřejmé, že se neobejde bez vzájemné spolupráce odborníků obou národů. Další drobný krok tímto směrem nabízíme i v prvním tématu čísla, v němž jsme ve spolupráci s Jitkou Ludovou (Kabinet pro studium českého divadla) a Kurtem Ifkovitsem (Österreichisches Theatermuseum ve Vídni) připravili několik textů-sond o vzájemných česko-rakouských divadelních kontaktech. Více k historii zkoumání této oblasti píší oba odborníci ve vstupní poznámce.

Na úvod otiskujeme dopis Oscara Teubera zemskému výboru z roku 1885, v němž mj. píše: „Jako rodilý Němec z Čech, jímž jsem i celým srdcem, jsem se skutečně snažil popsat umělecký vývoj Prahy bez jakékoli národnostní předpojatosti, pouze ze stanoviska pravdy a spravedlnosti...“ Od úmrtí autora monumentálních třísvazkových *Geschichte des Prager Theaters* (1883, 1885, 1888) uplyne v tomto roce sto deset let, a první téma tohoto čísla mu proto – jako průkopníkovi bádání v této oblasti – připisujeme.

Následující dvě studie rakouských autorů se věnují třicátým letům 20. století – vídeňská teatroložka Hilde Heider-Pregler přibližuje na konkrétní dobové kauze dramaturgickou diplomacii (či diplomatickou dramaturgii?) mezi Prahou a Vídní a Kurt Ifkovits píše o pražském angažmá Pauly Wessely, herecké hvězdy německojazyčného divadla, v letech 1926–1927, které – příznačně – analyzuje přes dobovou reflexi kritiků Otty Picka a Maxe Broda. Hluběji do historie se vrací Alena Jakubcová. Ve své studii vychází z dochovaných dopisů divadelního ředitele Johanna Josepha von Bruniana z října roku 1774 adresovaných hraběti Černínovi a komentuje skladbu dobového repertoáru a peripetie divadelního provozu Divadla v Kotcích. Téma uzavírá přehledovou studii o inscenování her rakouského dramatika Franze Grillparzera na českých jevištích další z odborníků na německojazyčné divadlo Adolf Scherl. Výzkum (nejen) německojazyčného divadla pokračuje dlouhodobě i na Moravě – zprávu o čtvrté olomoucké konferenci *O divadle na Moravě a ve Slezsku* přináší Alena Jakubcová a Helena Spurná.

Ve dvou textech a dokumentech druhého bloku částečně zaplňujeme další „bílé místo“ teatrologického výzkumu, kterým je současná divadelní režie. Režisérka Hana Burešová do českého divadla vstoupila začátkem osmdesátých let a dodnes vytvořila na šedesát inscenací. Zdeněk Hořínek ve své esejí na vybraných titulech skicuje umělecký profil režijně-dramaturgického tandemu Hany Burešové a jejího manžela, dramaturga Štěpána Otčenáška a David Drozd podrobně analyzuje současnou režisérčinu inscenaci *Lékař své cti* (2009). Obě práce vyzdvihují a dokládají dlouhodobé úsilí autorského týmu o kontinuitu a promyšlené vedení režijních i dramaturgických kroků na mnoha úrovních, jaké se v současném českém divadle vidí málo...

V sekci dokumenty najdete i pozoruhodný scénář režisérčiny absolventské inscenace *Hry lidové* v divadle DISK z roku 1983, který je důmyslnou montáží textů vánočních a pašijových her české provenience. Scénář je doplněn o fotografie z představení a úvodní text autorky. Připojujeme i kompletní soupis jejích divadelních a rozhlasových režii.

Českým divadlem se zabývá i další díl ze série statí Jindřicha Černého *Osudy českého divadla*, který pokračuje líčením událostí roku 1959. V tom roce vznikl také Divadelní ústav a právě s jeho pozdější, polistopadovou ředitelkou, historičkou scénografie a kurátorkou Helenou Albertovou přinášíme rozhovor nejen o scénografii.

Na začátku března 2011 proběhla na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze díky iniciativě Teatrologické společnosti debata o stavu a problémech teatrologického výzkumu a jeho naplňování v Institutu umění – Divadelním ústavu, který se jako jediná instituce v ČR zabývá soustavným a dlouhodobým výzkumem dějin českého divadla. Za nebyvalé účasti a zájmu nejen teatrologické veřejnosti (kdy se naposledy sešlo takové množství teatrologů?) bylo poukázáno na řadu kritických problémů oboru, zejména na jeho nejisté institucionální zázemí co se základního výzkumu týče, na necitlivé „implementování“ aplikovaného výzkumu do humanitních věd a v neposlední řadě i na otázku financování.

Na závěr v této souvislosti ještě jeden citát z Teuberova dopisu, o hodnotách a cestě k nim: „...při vědomí, povzbuzeném všeobecným uznáním, že jsem o těchto dějinách napsal významnou knihu trvalé hodnoty, jaká v jiných státech a zemích obvykle bývá oceněna oficiální podporou, odvažuji se vysloviti onu prosbu o subvenci...“

Za redakci přeje vše dobré

Honza Petružela
šéfredaktor